

Dreptul Uniunii Europene

Mai - Iunie 2011

Jurisprudență

1

Mai-Iunie 2011

Jurisprudență

Dreptul Uniunii Europene

I. În data de 19 mai 2011, Curtea de Justiție a soluționat cauza C-452/09 *laia și alții*, privind interpretarea dreptului Uniunii referitor la protecția drepturilor conferite de o directivă netranspusă în legislația națională.

Premisa întrebărilor preliminare a fost un litigiu aflat pe rolul instanței de trimitere italiene cu privire la drepturile oferite de Directiva 82/76/CEE a Consiliului din 26 ianuarie 1982 de modificare a Directivei 75/362/CEE privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și altor titluri oficiale de calificare în medicină, inclusiv măsurile destinate să faciliteze exercitarea efectivă a dreptului de stabilire și a libertății de a presta servicii, precum și a Directivei 75/363/CEE privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind activitățile medicilor („Directiva 82/76/CEE”). Aceasta prevede în special dreptul medicilor la o „remunerație corespunzătoare” pe perioada de specializare, pe bază de program integral și cu frecvență parțială, în toate statele membre.

Statul italian nu și-a îndeplinit obligația de a transpune Directiva 82/76/CEE în dreptul intern decât după ce Curtea a constatat neîndeplinirea acestei obligații prin Hotărârea dată în cauza C-49/86 (Comisia c. Italia). Mai mult decât atât, Curtea a reținut că legea de transpunere ulterior adoptată conținea dispoziții incompatibile cu Directiva 82/76/CEE, întrucât limita aplicarea dispozițiilor sale la medicii înscriși în cursul perioadei universitare ulterioare intrării sale în vigoare, cu excluderea medicilor înscriși în cursul perioadei universitare care acoperă anii 1983-1991, perioadă în care Directiva 82/76/CEE era deja în vigoare dar nu era transpusă în dreptul național italian.

În anul 2001, reclamantii din acțiunea principală, medici care au urmat cursurile de specializare înaintea anului universitar 1991-1992, au introdus o acțiune împotriva statului italian și a Università degli studi di Pisa în vederea obținerii plății sumelor datorate în temeiul Directivei 82/76/CEE sau, în subsidiar, a reparării prejudiciului cauzat de lipsa transunerii corecte de către stat a acestei directive în termenele prevăzute. Ambele cereri ale reclamantilor au fost respise ca fiind prescise potrivit Codului civil italian. În motivare, instanța națională italiană a arătat că termenul de prescripție a început să curgă la data intrării în vigoare a legii naționale de transpunere, dată la care dreptul putea fi revendicat.

Împotriva acestei decizii au declarat apel reclamantii, solicitând instanței de apel să aplice în speță *mutatis mutandis* soluția pronunțată de Curte în cauza C-208/90 *Emmott*. Mai exact, aceștia au solicitat instanței să constate faptul că termenul de

prescripție a invocării drepturilor conferite de Directiva 82/76/CEE nu a început să curgă, și pe cale de consecință nu a expirat, dat fiind faptul că statul italian nu și-a îndeplinit obligația de transpunere corectă a directivei în cauză, acesta fiind momentul de la care termenul de prescripție își poate începe cursul. Examinând jurisprudența ulterioară a Curții, instanța de apel a constatat că soluția din cauza Emmott nu are o aplicabilitate generală ci cunoaște restrângeri, aplicarea soluției respective fiind limitată la ipoteza în care termenele de introducere a căilor de atac naționale conduc la **privarea totală** a solicitantului de posibilitatea de a-și invoca drepturile care rezultă din Directiva 82/76/CEE.

În acest context, instanța de trimitere a solicitat Curții să analizeze în ce măsură următoarele aspecte sunt compatibile cu dreptul Uniunii: (i) invocarea în mod legal de către un stat a prescripției unui drept care rezultă dintr-o directivă, pentru perioada anterioară primei legi de transpunere, fără ca prin aceasta să fie împiedicată definitiv exercitarea dreptului menționat, (ii) excluderea oricărei excepții privind prescripția pe motiv că împiedică definitiv exercitarea dreptului menționat, (iii) excluderea oricărei excepții privind prescripția până la constatarea de către Curte a încălcării dreptului Uniunii, și (iv) excluderea oricărei excepții privind prescripția până la transpunerea corectă și completă a directivei care a recunoscut dreptul în cauză în legislația națională.

Sub primul aspect, Curtea a reținut că este în sarcina ordinii juridice naționale (i) reglementarea instanțelor competente să soluționeze acțiunile în justiție privind drepturile recunoscute justițiabililor de dreptul Uniunii Europene, și (ii) stabilirea modalităților procedurale aplicabile acțiunilor în justiție menționate anterior. Această reglementare trebuie să fie guvernată de 2 principii: *principiul echivalenței*, care presupune ca modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor respective să nu fie mai puțin favorabile decât cele care guvernează acțiunile similare din dreptul intern și *principiul efectivității*, conform căruia modalitățile în cauză nu trebuie să facă imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii. Legat de acest ultim principiu, Curtea a precizat printre altele că statele membre pot prevedea anumite termene rezonabile de introducere a acțiunilor, sub sancțiunea decăderii, fără ca prin această să se dăuneze exercițiului drepturilor respective.

În privința momentului de începere a termenului de prescripție pentru a invoca dreptul conferit de o directivă, Curtea a stabilit că acesta nu coincide și nici nu este determinat de momentul transunerii directivei în dreptul intern. Prin urmare, o autoritate națională a unui stat membru poate invoca împlinirea unui termen de

prescripție rezonabil, chiar dacă la data introducerii cererii, statul în cauză nu transpusesese încă în mod corect directiva. Soluția respectivă devine inaplicabilă în ipoteza în care cauza tardivității cererii a fost chiar conduita statului, care în acest mod l-a privat în totalitate pe reclamant de posibilitatea invocării dreptului în temeiul directivei. În acest mod, Curtea a confirmat limitarea aplicabilității soluției din cauza Emmott strict la ipoteza în care tardivitatea acțiunii este generată de conduita culpabilă a statului membru.

Drept urmare, Curtea a concluzionat că „dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să invoce scurgerea unui termen de prescripție rezonabil împotriva unei acțiuni în justiție formulate de un particular cu scopul de a proteja drepturi conferite de o directivă, chiar în cazul în care statul membru nu ar fi transpus-o în mod corect, cu condiția ca, prin comportamentul său, acesta să nu fi stat la originea caracterului tardiv al acțiunii. Constatarea de către Curte a încălcării dreptului Uniunii nu are incidență asupra momentului de începere a termenului de prescripție, în cazul în care nu există nicio îndoială cu privire la încălcarea menționată”.

II. În data de 9 iunie 2011, Curtea s-a pronunțat în cauza C-87/10 *Electrosteel Europe SA v Edil Centro SpA*, într-o speță referitoare la interpretarea art. 5 pct. 1 lit. (b) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială („**Regulamentul 44/2001**”).

Instanța de trimitere a fost investită cu soluționarea unui litigiu având la bază un contract de vânzare de mărfuri, prin care reclamantul-vânzător solicita obligarea pârâtului-cumpărător la executarea obligației de plată a prețului contractual. În apărare, pârâtul a invocat necompetența instanței sesizate date fiind dispozițiile art. 2 alin. (2) din Regulamentul 44/2001 care prevăd ca regulă generală că „*persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.*” În acest sens, pârâtul a precizat că el își are sediul în Franța, or instanța sesizată este în Italia (țara unde își are sediul vânzătorul). În replică, reclamantul a precizat că locul încheierii contractului este Italia, iar în mod subsecvent a invocat existența clauzei contractuale „*Resa: Franco ns. [nostra] sede*” („*Remitere: franco sediul nostru*”) care de fapt ar corespunde regulii Incoterms „Ex Works”, care reglementează locul de livrare a mărfurilor, astfel că instanțele italiene ar fi competente să judece litigiul.

Articolul 5 pct. 1 lit. (b) din Regulamentul 44/2001 prevede următoarele:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) *în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;*
(b) *în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:*

în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile; (...)”

Instanța de trimitere a precizat că sintagma „*locul de executare a obligației în cauză*” a primit interpretări contradictorii din partea instanțelor din Italia. Pentru acest motiv, a solicitat Curții să precizeze dacă locul de livrare determinant pentru stabilirea instanței competente să soluționeze litigiul este: (i) locul de destinație finală a mărfurilor care fac obiectul contractului, (ii) locul unde, în temeiul dreptului material aplicabil în speță, vânzătorul se achită de obligația de livrare care îi revine, sau dacă (iii) prevederea care face obiectul întrebării preliminare trebuie interpretată într-un alt mod.

În soluționarea cererii, Curtea a statuat că a pronunțat deja o hotărâre preliminară cu privire la interpretarea art. 5 pct. 1 lit. (b) din Regulamentul nr. 44/2001 în cauza C-381/08 *Car Trim*. În soluționarea acesteia, Curtea a statuat că prevederea respectivă trebuie interpretată în sensul că, în cazul vânzării la distanță, locul unde au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile în temeiul contractului trebuie determinat având în vedere dispozițiile contractului în cauză și, în măsura în care nu este posibilă determinarea locului de livrare pe acest temei, fără referire la dreptul material aplicabil contractului, acest loc este cel al predării materiale a mărfurilor prin care cumpărătorul a dobândit sau ar fi trebuit să dobândească puterea de a dispune în mod efectiv de aceste mărfuri la destinația finală a operațiunii de vânzare.

Deși hotărârea în cauza *Car Trim* conține interpretarea dată de Curte articolului 5 pct. 1 lit. (b) doar cu referire la vânzarea la distanță, Curtea a reținut în acord cu concluziile Avocatului General că principiile stabilite în hotărârea *Car Trim* trebuie să fie valabile în general pentru toate contractele de vânzare, chiar dacă determinarea locului de livrare ridică probleme deosebite în mod special în cazul vânzării la distanță.

Curtea a clarificat și sfera de cuprindere a sintagmei „în temeiul contractului”. Astfel, aceasta a stabilit că pentru identificarea locului de livrare a mărfurilor vor fi luate în considerare atât clauzele contractuale care cuprind o mențiune directă și explicită legat de acest aspect cât și clauzele contractuale care cuprind mențiuni indirecte cum ar fi de exemplu regulile Incoterms. În principiu, vor fi considerate mențiuni indirecte orice clauze sau uzanțe din cadrul comerțului care sunt apte să stabilească în mod clar locul de livrare a mărfurilor, fără a fi necesar să se recurgă la dreptul material aplicabil contractului.

Cu referire la situația de față, Curtea a stabilit că regula „EXW”, alături de celelalte reguli Incoterms, se încadrează în aria de cuprindere a sintagmei „în temeiul contractului” pentru că aceasta nu se referă doar la transferul riscurilor și suportarea costurilor de transport ci și la locul de livrare a mărfii.

Curtea a stabilit că este de competența instanței de trimitere să stabilească dacă în speță clauza contractuală „Resa: Franco [nostra] sede” se încadrează sau nu în prevederile regulii Incoterm „EXW” relative la livrare sau a unei alte clauze ori a unei alte uzanțe din cadrul comerțului care este aptă să stabilească în mod clar locul de livrare a mărfurilor conform acestui contract fără a fi necesar să se recurgă la dreptul material aplicabil contractului.

În concluzie, articolul 5 pct. 1 lit. (b) prima liniuță din Regulamentul 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul vânzării la distanță, locul unde au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile în temeiul contractului trebuie determinat pe baza dispozițiilor acestui contract. Pentru a verifica dacă locul de livrare este determinat „în temeiul contractului”, instanța națională sesizată trebuie să ia în considerare toți termenii și toate clauzele relevante din acest contract, inclusiv, dacă este cazul, termenii și clauzele în general recunoscute și consacrate de uzanțele comerțului internațional, precum Incoterms. Dacă nu este posibilă determinarea locului de livrare în acest temei, fără a apela la prevederile dreptului material aplicabil contractului, acest loc este cel al predării materiale a mărfurilor prin care cumpărătorul a dobândit sau ar fi trebuit să dobândească puterea de a dispune în mod efectiv de aceste mărfuri la destinația finală a operațiunii de vânzare.

Autor

andreea.lisievic@tuca.ro

Detalii contact:

Piața Victoriei
Șoseaua Nicolae Titulescu nr. 4-8
America House, aripa de vest, et. 8
Sector 1
București 011141
România

T (40-21) 204 88 90

F (40-21) 204 88 99

E office@tuca.ro

W www.tuca.ro

Disclaimer

Acest material informativ are numai un caracter orientativ. Scopul său nu este de a oferi consultanță juridică cu caracter definitiv, care se va solicita conform fiecărei probleme legale în parte.

Pentru detalii și clarificări privind oricare dintre subiectele tratate în Buletinul Legislativ, persoanele de contact sunt:

Florentin Țuca, Avocat asociat coordonator (florentin.tuca@tuca.ro)

Cornel Popa, Avocat asociat (cornel.popa@tuca.ro)

Cristian Radu, Avocat colaborator coordonator (cristian.radu@tuca.ro)